

2017-06-22

1(4)

Filbeskrivning

Karin Hedeklint
Avdelningen för regioner och miljö

Småorter 1995

Filnamn och innehåll

So1995_SR99TM

Filen innehåller:

FID	Automatiskt fält genererat av ArcGIS
Shape*	Automatiskt fält genererat av ArcGIS
AR	Referensår 1995
LANSKOD	2- siffrig kod för län. Avser det län där den arealmässigt största delen av småorten finns.
AREA_HA	Landareal i hektar
BEF	Folkbokförd befolkning i småort den 31 december referensåret
KOMMUNKOD	4 siffrig kod för kommun. Avser den kommun där den arealmässigt största delen av småorten finns.
KOMMUNNAMN	Kommunens namn i klartext
SMAORT	S+4-siffrig småortskod. Unik för varje småort. Samma kod vid varje referensår.
OBJECTID	Unikt id för varje småort och referensår
LANSNAMN	Länets namn i klartext

Småortsgränserna är slutna polygoner för 2 756 småorter och levereras i MapInfo Tab- eller Esri shape-format.

Aktualitet

Småortsavgränsning år 1995.

Definition

En småort definieras kortfattat som samlad bebyggelse med 50-199 invånare. Koncentrerad bebyggelse med mer än 199 invånare klassas som tätorter av SCB.

Avståndet mellan byggnader i småorten är normalt inte mer än 150 meter. I praktiken har avsteg från avståndskriteriet ibland gjorts, beroende på småorternas konfiguration. Framför allt i Norrlands inland har längre avstånd accepterats. I många fall har man ändå inte kunnat täcka in en hel by, så som den uppfattas lokalt.

Att riktmärket för avstånd sattes till 150 meter i stället för 200 meter beror på att i praktiken har detta avstånd gällt i mindre tätorter. Det fanns också farhågor för att ett strikt fasthållande vid 200-meterskriteriet skulle kunna leda till långa,

2017-06-22

2(4)

Filbeskrivning

Karin Hedeklint
Avdelningen för regioner och miljö

komplexa småortsbildningar längs vägarna i de mer tätbefolkade delarna av glesbygden. Sådana strukturer skulle inte motsvara begreppet ort.

Det förekommer småorter med mer än 200 invånare. Dessa borde egentligen klassas som tätorter, men eftersom andelen fritidshus i dem är större än 50 procent uppfyller de inte kraven för tätorter och klassas därmed som småorter. Ingen gräns sätts för hur stor andel fritidshus småorten får innehålla. Småorter tillåts också överlappa SCBs områdesgränser för fritidshusområden.

Så görs indelningen

Totalt har fem stora register använts vid avgränsningen av småorter: Byggnadsregistret samt fyra olika årgångar av fastighetsregistret. För att spara plats har olika variabler och delmängder av fastighetsregistret tagits ned till PC olika år.

Byggnadsregistret är en nyhet sedan 1990 års avgränsning, vilket har förbättrat kvaliteten på småortsavgränsningen. Fastighetsregistret har matchats ihop med registret över totalbefolkningen (RTB) för att få antalet boende på varje fastighet (det är inte möjligt att fördela uppgifter från befolkningsregistret på byggnader, eftersom man är skriven på en fastighet).

Med hjälp av GIS-programmet MapInfo har gränser dragits manuellt runt klungor av närliggande fastighetspunkter. Någon hänsyn till markanvändningen har inte tagits utom i undantagsfall. I normalfallet har byggnadskoordinater och fastighetskoordinater varit den enda tillgängliga informationen vid avgränsningen. Detta innebär en mindre avvikelse gentemot tätortsdefinitionen.

Befolkningsstatistiken har beräknats från en kopia av fastighetsregistret som samkörts med registret över totalbefolkningen (RTB). Med hjälp av de koordinater som finns i fastighetsregistret har folkmängden kunnat summeras för varje småort genom den s.k. point-in-polygon-metoden. Folkmängden 1995 och 1990 kommer från varsin version av fastighetsregistret. År 1990 var koordinaterna inte kompletta, så 1992 års version har använts för att komplettera vissa områden.

Slutligen har andelen fritidshus beräknats från en ny version av fastighetsregistret, där så gott som alla fastigheter finns med.

Det förekommer att fastigheter är mycket folkrika, även på landsbygden. Enstaka fastigheter har över 50 invånare, som då hamnar i samma koordinatpunkt. Med hjälp av byggnadsregistret

2017-06-22

3(4)

Filbeskrivning

Karin Hedeklint
Avdelningen för regioner och miljö

och i en del fall storskaliga kartor har en bedömning gjorts av om bebyggelsen på en sådan fastighet är tillräckligt sammanhållen för att motivera bildandet av en småort. På gods, bruk och stora skogsfastigheter är bebyggelsen i allmänhet spridd över stora områden, varför de inte avgränsas som småorter. Andra fall är institutioner och skolor och liknande, där befolkningen är sammanträngd på en liten yta.

Särskilda kontroller av om alla småorter har kommit med har gjorts med hjälp av MapInfo. Buffertar med radien 100 m har skapats runt varje bebodd fastighet i glesbygd. Där fastigheterna ligger tätt bildar buffertarna sammanhängande områden. Folkmängden i dessa buffertar har beräknats. I gränsfall har kontroller mot ekonomiska kartan eller gula kartan gjorts för att eventuellt utesluta eller lägga till fastigheter.

Kvalitet

Avgränsning omfattar Sveriges samtliga småorter, enligt SCBs definition av småorter. Uppgifter om befolkning bygger på RTB, dvs. registret över totalbefolkningen. Småortsgränserna är gjorda med en noggrannhet som uppfyller kraven för kartor i skala 1:10 000. En viss osäkerhet finns vid helt nybildade fastigheter och byggnader som inte alltid fått en koordinat.

Skillnader mot 1990 års småortsgränser

Jämförbarheten med de resultat som publicerades efter 1990 års småorts-avgränsning är begränsad eftersom delvis andra och bättre underlag har använts i den senare omgången. År 1990 var ännu inte alla fastigheter koordinatsatta, vilket innebär att för vissa områden användes folkmängdsuppgifter avseende 1992-12-31 istället. Sådana antaganden har måst göras även vid omräkningen. De områden det gäller är alla kommuner i Blekinge län samt Eksjö, Nässjö, Sävsjö och Vetlanda kommuner i Jönköpings län, vidare Leksands, Ludvika, Mora, Orsa, Rättviks, Vansbro och Älvdalens kommuner i Kopparbergs län och Dorotea, Lycksele, Skellefteå, Vilhelmina och Åsele kommuner i Västerbottens län.

Småorter med fler än 199 invånare och en hög andel fritidshus har avgränsats mer noggrant i den här omgången än 1990, vilket är ett av skälen till att småorternas areal har ökat kraftigt.

Beteckning på småorter

SCB redovisar inte längre beteckningen (namn) per småort. Anledningen är att endast Lantmäteriets ortnamnsmyndighet har laglig rätt att sätta officiella namn på områden. Deras uppfattning av hur en småort ska definieras skiljer sig åt från SCBs definition. SCB ringar in tät bebyggelse med register som källa, medan

2017-06-22

4(4)

Filbeskrivning

Karin Hedeklint
Avdelningen för regioner och miljö

ortnamnsmyndigheten även tar hänsyn till bland annat historiska värden för att bedöma en Orts utbredning. Det har därför uppstått en skillnad mellan SCBs beteckningar av småorter och de ortnamn som sätts av Lantmäteriet. I samråd med Lantmäteriet har SCB därför valt att helt ta bort områdenas beteckningar. Istället hänvisas användaren till en numerisk kod som är unik för varje område.

Samanvändbarhet med annan statistik

Resultatet kan jämföras med statistik över SCBs områdesgränser för tätorter.

Mer information

SCB Statistikservice: Tfn 010 479 50 00

E-post: mark.vatten.gis@scb.se

www.scb.se